

חולין דף צא עמוד א תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון)

רבashi אמר, מן המשנה בפסחים אין לך להביא ראייה שרבי יהודה מסופק כייה יירא אסורה תורה, משום שלא נזכר המשנה שם לומר ששורף את גיד הנשה עצמה, אלא לשמנו – שאת שמן הגיד צרי לשורף, דתניא, שמנו של גיד מותה, וישראל קדושים העשויים סייג תורה להחריק את האדם מן העבירה נהנו בו אויסור כדי שלא יכשלו באכילת הגיד עצמה, ומושם כך האוכול את הפסח משייר את שומנו של הגיד האסור, וכיון שמן התורה מותר לאוכלו יש לו דין יותר וצריך לשורפו.

תירוץ אחר: רבינא אמר, לא נזכר המשנה בפסחים, אלא לברך יהודה אמר מר שמואל, דאמר רב יהודה אמר מר שמואל, שני גידין הן בירך, ההיד הנמצא מצד הקולית אסור מן התורה ויחיבן עליו יירח בירחתה, סמוך לעצם הקולית אסור מן התורה ויחיבן עליו מלוקת, אבל הגיד הנמצא מצד הליגזין של הירך – צד הירך הרואה את האורי סמוך לבשר – מובלע בשער, אסור מדברי חכמים ואין חייבן עליו מלוקת, ומהמשנה בפסחים משמעה שאת הגיד החיצון האסור לאכילה מדברי חכמים, צרי לשורפו ממשום נותר, שהרי מן התורה מותר לאוכלו.

הגמורא מביאה ראייה נוספת לפשט את הספק בדברי רביה יהודה: לא שמע, אבל שני גיד הנשה מטהתי ורכות ימיניות משתי בהמות ולא משתי מודיקת הגמורא: מדר' אמר מטהתי ורכות מטהתי בהמות ולא משתי ירכות של בהמה אחת, ממשוע דפשיטא דתרינויו לאיסורה – שرك בירך של ימין חייב, ולרבי יהודה איתריך – וחידוש הברייתא הוא שאפיל לדעת רבי יהודה הסובר על ריך של ימין, מכל מקום אם אבלathyeti יריך ימין, שפדי – فيه אמר רביה יהודה שאינו אסור לאכילה אלא מוגיד של יריך שמאל כוית, והתרתו בו על כל אכילה ואכילה, סופג שמעון – לוקה ארבעים על כל אכילה כוית גיד איסור, רביה יהודה אומר, אין סופג אלא ארבעים. ומוכיחה הגמורא: אי אמרת בשלהמא פיטשט פשיטה ליה לרבי יהודה שאינו אסור לאכילה אלא גיד של יריך ימין, שפדי – וזה לרבי יהודה שאינו אסור לאכילה אלא ארבעים, משום שלא עבר איסור אלא על אכילת גיד של ימין, אלא אי אמרת ספקני מספקא ליה לרבי יהודה איזה גיד אסורה תורה ורק דעתו נועה לומר שאינו אסור אלא של ימין, הייא לה התורתה זו שהתרתו באוכול הגיד התורתה, והרי שמעון ליה לרבי יהודה דאמר, איזה גיד אסור שאם עשה איזה עשה והענש ואין תורתה איזה גיד אסורה בשתע בביה דין, ואם כן מודיע לדעת רביה יהודה לוקה ארבעים, לא היה לו ללוקות כלל שהרי זו התורתה ספק.

הגמורא מביאה ראייה מברייתא שלדעת רביה יהודה התורתה ספק אינה התורתה: דתניא – שהרי שנינו בברייתא, מי שגירש את אשתו ולא המתינה אחר גירושה, נשאת לאדם והוא נבו של הבעל השני וילדו אותו חרדים, ואותו הولد ספק אם הוא נבו של הבעל השני או שהוא בן של הבעל השני ואיזה עיבור, או שהוא בן של הבעל השני וכשגדלו אותו הولد הבהאת זה ותזרע והבהאת זה – הכה את זה תזרע וקלל את שניהם בבת אחיה, והתרתו בו העודים, תיבב בעלה השני, או קלל את שניהם בבת אחיה, או הבהאת זה, או הבהאת זה שניות בבת אחיה. רביה יהודה חולק ואיסטר, אם הכה את שניהם, כגן שהכה ביד מיתה. רביה יהודה חולק ואיסטר, אם הכה את אשתו, או שabitן במקל בתוך כדי יビור של התורתה את הכה את האשתו, או שabitן במקל בהכה את האשתו, חייב, אבל בזו אחר זה – התרתו בו העודים והכה את האשתו אחר קר התתרתו בו העודים שנית והכה את האשתו, פטור, משום שככל התורתה שהתרתו בו התורתה ספק היא, שבכל אחד יש להסתפק אם הוא אביו. ומברייתא זו שמעין שלדעת רביה יהודה, התורתה ספק אינה התורתה.

דוחה הגמורא: הא פנא שאמר אבל מזה כוית ומזה כוית לוקה ארבעים, סבר לה באיזה פנא דרביה יהודה – סובר כדעת התנאים החולק, השונה בדברי רביה יהודה, דאמר רביה יהודה התורתה ספק שמה התורתה, ומושם כך לוקה ארבעים שהרי ודאי אבל גיד אחד האסור לאכילה מהתורתה.

הגמורא מביאה ראייה מברייתא שלדעת רביה יהודה התורתה ספק שמה התורתה: דתניא, מי שהתרתו בו העודים בלילה הפסח שלא יותיר

מבשר הפסח, ואף על פי כן הותיר עד הבוקר, פטור מן המלకות, משום שנאמר בפרק הפסח (שמות יב) לא תותירו מטה עז בקר גנו' ובקבר מטנו עד בקר באש תשרוף, בא הפתות לותן עשה – לשרפּת את הנטה, אחר לא תעשה – של לא תותיר, לוטר לר, שאם עבר והותיר אין לזכין עליו, דברי רביה יהודה. רבבי עקיבא אומר, לא פון השם הוא זה – אין זה הטעם שהמותיר מן הפסח פטור, רשותה נותרת לאו שאין בו מעישׁה, שהרי לא עשה אותו אדם מעשה בהותירו מן הפסח אלא שמנגע מאכילהו, וכל לאו שאין בו מעישׁה אין לזכין עליו. ודברי רביה יהודה בברייתא מטענו שסביר שhortaretat ספק שמה התורתה לא היה לו לרבי יהודה לומר מה שמותר מהותיר מן הפסח פטור משום שהוא אחר לא עשה לאחר התעשה, אלא מטעם שהוא התורתה ספק, שהרי היה לה מהותר עז בקר עליו יירח בתירחתה, סמוך לעצם הקולית אסור מן התורה ויחיבן עליו שהרי שהתרתו בו מושם עז בשר – מובלע בשער, אסור מדברי חכמים ואין חייבן עליו מלוקת, ומהמשנה בפסחים משמעה שאת הגיד החיצון האסור לאכילה מדברי חכמים, צרי לשורפו ממשום נותר, שהרי מן התורתה מותר לאוכלו.

הגמורא מביאה ראייה נוספת לפשט את הספק בדברי רביה יהודה: לא שמע, אבל שני גיד הנשה מטהתי ורכות ימין כוית מוגיד של יריך שמאל כוית, והתרתו בו על כל אכילה ואכילה, סופג שמעון – לוקה ארבעים על כל אכילה כוית גיד איסור, רביה יהודה אומר, אין סופג אלא ארבעים. ומוכיחה הגמורא: אי אמרת בשלהמא פיטשט פשיטה ליה לרבי יהודה שאינו אסור לאכילה אלא גיד של יריך ימין, שפדי – וזה לרבי יהודה שאינו ודאי לנו ארבעים, משום שלא עבר איסור אלא על אכילת גיד של ימין, אלא אמרת ספקני מספקא ליה לרבי יהודה איזה גיד אסורה תורה ורק דעתו נועה לומר שאינו אסור אלא של ימין, הייא לה התורתה זו שהתרתו באוכול הגיד התורתה, והרי שמעון ליה לרבי יהודה דאמר, אם הכה את אשתו העודה מעשה אסור שאם עשה והענש ואין תורתה איזה גיד אסורה בשתע ההתרה אם אכן מעשה אסור, אין תורתה התורתה ואינו גענע בביה דין, ואם כן מודיע לדעת רביה יהודה לוקה ארבעים, לא היה לו ללוקות כלל שהרי זו התורתה ספק.

הגמורא מביאה ראייה מברייתא שלדעת רביה יהודה התורתה ספק אינה התורתה: דתניא – שהרי שנינו בברייתא, מי שגירש את אשתו ולא המתינה אחר גירושה, נשאת לאדם והוא נבו של הבעל הראשון וילדו אותו אחר תשעה וחודשי עיבור, או שהוא בן של הבעל השני ואיזה עיבור, וכשגדלו אותו הولد הבהאת זה ותזרע והבהאת זה – הכה את זה תזרע וקלל את שניהם בבת אחיה, והתרתו בו העודים, תיבב בעלה השני, או קלל את שניהם בבת אחיה, והתרתו בו העודים, מיתה. רביה יהודה חולק ואיסטר, אם הכה את אשתו, או הכה את שניהם, כגן שהכה ביד בתוך כדי יビור של התורתה את הכה את האשתו, או שabitן במקל בהכה את האשתו, חייב, אבל בזו אחר זה – התרתו בו העודים והכה את האשתו אחר קר התתרתו בו העודים שנית והכה את האשתו, פטור, משום שככל התורתה שהתרתו בו התורתה ספק היא, שבכל אחד יש להסתפק אם הוא אביו. ומברייתא זו שמעין שלדעת רביה יהודה, התורתה ספק אינה התורתה.

דוחה הגמורא: הא פנא שאמר אבל מזה כוית ומזה כוית לוקה ארבעים, סבר לה באיזה פנא דרביה יהודה – סובר כדעת התנאים החולק, השונה בדברי רביה יהודה, דאמר רביה יהודה התורתה ספק שמה התורתה, ומושם כך לוקה ארבעים שהרי ודאי אבל גיד אחד האסור לאכילה מהתורתה.

הגמורא מביאה ראייה מברייתא שלדעת רביה יהודה התורתה ספק שמה התורתה: דתניא, מי שהתרתו בו העודים בלילה הפסח שלא יותיר

המשך ביאור למס' חולין ליום ראשון עם' א

²⁴ אמר רבי יוסי ברבי חנינא, פאי דרבנן (ישעה ט) 'דבר שלח [אדרני]
בגעקב זונפל בירושאל', יש לדרש את אותו הפסוק על המעשה
שארע במהלך מלחמות יعقوב והמלאר, 'דבר שלח בעינקב', זה גיד חנשת,
שליח בגוף של יעקב, 'זונפל בירושאל' הינו שפחתם אישורו בבל
ישראל.

²⁵ ואמר רבי יוסי ברבי חנינא, פאי דרבנן (ישעה ט) 'טהר טבח וחייב'. אמר רבי יוסי,
בשבאו בני יעקב אליו (באהשית מג ט) 'טהר טבח וחייב'. אמר לו יוסי,
³⁰ פרע להן בית השוחיטה - פתח לפניהם את צואר הבהמה שיראו את
³¹ מקום השחיטה שלא אמרו בשור נהירה אני אובל, ולא ירצו לאכול
³² מסעדותיה, 'חייב' כלומר, טול את גיד חנשת בטוניהם. ודרשה זו
³³ במאן דאמר, גיד חנשת נאסר לבני נת, משום שלדעת הסובר
³⁴ שבסוני נאסר גיד הנשה על עם ישראל, לא התיחסבו במצוה זו בני
³⁵ יעקב, ולמה נשמר יוסף מפניהם.

³⁶ כתיב (מורasha לת כה) 'יעוט יעקב לרבע', אמר רבי אלעזר, למה
³⁷ נשאר יעקב והרי כבר העבר את כל אשר לו מעבר לנهر, אלא
³⁸ שנטהיר על - בשליל פבנ' קטנים שלא הספיק להעבירם, מכאן
³⁹ לאיריקים שחביב עליים פטומנס יותר מנופם, וכל קד לפה לפי
⁴⁰ שאון פושטין וידין בוגין.
⁴¹ כתיב, (שם) 'ויאבק איש עמו עד עצות השחר', אמר רבי יצחק,
⁴² ובאן לתלמיד חכם שלו יצא יהורי בלילה, שהרי יעקב נשאר
⁴³ יהורי והווק.
⁴⁴ רבי אבא בר מהנא אמר, אין הלימוד לך מהמעשה שארע בעקב,
⁴⁵ אלא מהבא

¹ טעם אחר: רב שמואל בר אחא ישב קמיה - לפני הרב פפא,
² ומישמיה דרבא בר עולא אמר, כתלמיד חכם גדרמה לו המלאך
³ ליעקב, דאמיר מר, המהלך לימיין רבו תרי זה בור - אין בו חכמת
⁴ דראן, מפני שאנו מכבד את רבו, ומוסום שהיה נראה המלאך
⁵ ליעקב בתלמיד חכם חקל לו כבוד חברו והלך יעקב לשמאלו המלאך
⁶ והמליך פגע בעקב בירק הסמוכה לו.
⁷ ורבנן חלקו על רבי יהודה לא טבו בכל פירושים אלה, אלא סברו
⁸ מהחזרה אטה ונשיה בתרזיהו - המלאך בא מאחוריו יעקב והכהו
⁹ בשתי ירכותיו וקפצו עליו ממקומם, ולכך נאסרו שתי הרכבות.
¹⁰ שואלת הגמרא: [רבנן, חי' בהאבקו עמו] פאי דריש ביה - מה
¹¹ הם דורשים ממן, שאם אינו כדי להשמענו שהמלאך נגע בו - בירק
¹² ימין בדרך האבקים, לשם נהכת. משיבה הגמרא: לרבן מבער
¹³ ליה, לבארך רבי יהושע בן לוי, דאמיר רבי יהושע בן לוי,
¹⁴ בהאבקו עמו מלמד שהעליו אבק מרגלותם עד בפה הקבוץ
¹⁵ וככלומר, ויאבק אינו לשון מאבק אלא לשון אבק, ומפני שהוא אבק
¹⁶ עליה עד לכטא הכבוד, בתיב הכא בפרשת גיד הנשה 'בהאבקו
¹⁷ עמו', ובתיב כתם (חומר א' ה') בסופה ובשערה דרכו [ענין אבק
¹⁸ גבליו], הרי שהוא אבק שהעליה יעקב במלחוונו עם המלאך הוא
¹⁹ אבק רגלי הקדוש ברוך הוא.
²⁰ ואמר רבי יהושע בן לוי, לא מה נקרה שמו גיד חנשת, משום שנשיה
²¹ וקפזו מפקומו ועלתה. וכן הוא אומר (ירמיה נא ל) 'נשחה נבורתם
²² הו לנשיהם', כלומר, קפזה - נעתקה וסירה מהם גבורתם ונהי
²³ חלים נשים.

ברור הוא כמו שנאמר שם כח י' **וְהַנֶּה ה' נָצֵב עָלָיו**.
אמיר רבי שמעון ב' ליקיש, אלמא מקרא הא ויהנה ה' נצוב עליו.
בתוב תורה, اي אפשר לאמרו, שהרי זה פארם שמניך על בנו
בכונינה להצילו מן השרב. בר היה הקדוש ברור הוא מגן על יעקב.
בתכיב, שם בחלים יעקב שה' הבטיח לו 'הארץ אשר אתה שיבב עלייה
גנו' לך אותננה ולורעך'. שואלה הגמרא: **מאי רבותיה – וכי מה**
מיוחד בהבטחה זו שהבטיח לו את ארבע אמותיו שידה שיבב בהם
ליין לבני. משיבה הגמרא: אמר רבי יצחק, מלמד שכלל הקדוש
ברוך הוא לכל הארץ ישראל, ותניתה תחת אותן המקרים שבהם
שוכב שם יעקב אבינו, לרבות שתהא נזחה לבקש לבניו, בקרע
ארבע אמות שהיא קלה לכיבוש.

הגמרה חוותת לעסוק בענין המאבק של יעקב עם המלך: נאמר,
ברואה ל' (ט) בדברי המלך ליעקב כשבנאובק עמו י' אמר שלחני ב'
עלאה השחר. וכך זה הוא נדרש, א'vr לו יעקב למלאך גב' אתה או'
הרבינו יוסטוס - גוננו נשווות אתה, שאם לא כן למה מתיירא אתה מז'
לחשך, א'vr לו' המלך ליעקב, מלך אני ומויים שנבראת לאל
הגיא ומי זומץ לזרה עד עבשין, ולכך שהחני כדי שאעשה מצות
קומי ואומר שירה.
ברירתיא ו מפייע ליה לר' חננאל אמר רב, ר' אמר רב חננאל אמר
רב, שלש כתות חדשות של מלכי הארץ אמרות שירה בכל
יום, אחת אומרת קדוש, ואחת אומרת קדוש, ואחת אומרת
קדושה ה' בגאות - בכל יום יש שלוש כתות הדרשות שאומרות פעם
אשונה שירה, וכל כת אמרת פעם אחת, וכן מוכח ברירותיא, שבכל
מלך אמר לך פעם אחת שירה.

הגמרא מקשה על דברי רב חננאל שמאמר שמלאכי השרת מתייחס את השם גם אחר תיבת אותה, כמו שאמור בכת השלישית שאמורתו קדושה, והרי לא כן שינו בבריתא, **חכמיין וישראל לפנין**, **קדוש ברוך הוא יוצר מפלאכי השרת, שיישראל אומרם שרה**. **בכל שעה שירטו, ומלאכי השרת אין אמרים שרה אלא כל מללאכי אמר עם אחת ביום, ואמרי לה – ריש אמרו שאין מללאכי השרת אמורים שירה אלא פעם אחת בשבת – בשבוע, ואמרי לה פעם אחת בתקין, ואמרי לה פעם אחת בשגיא, ואמרי לה פעם אחת בשביע – בשבשע שנים, ואמרי לה פעם אחת בזובל – בחמשים שנה, ואמרי לה פעם אחת בעזוז – פעם אחת בחזירים. ועד שישראל מופיעין את השם לאחר שאמרו שמי תיבות, שנאמר ר' דרבנן שמע **ישראל ה' גנו** – תיבת ה' בפסק אחר שת תיבות, מללאכי השרת אין מופיעין את השם בשירותם, אלא לאחר שלש ציונות, ברכותיהם שעיה וקדושים קדוש ה' צבאות. ועד זאהה שחכמי ישראל מללאכי השרת, שאין מללאכי השרת ואמורים שירה למיליה – בשמיים, עד שאמרו **ישראל למתה** – בארץ, שנאמר (איוב לח) **ברין יחד בוכבי בקר'** – ישראל המשולים לבוכבים אמורים רוחם יהוד לעת נוקר, וונדר – רוק אחר כן כתוב נורערו כל בפי אלהים – המלאכים כולם מרים להם, וזה רק אחר רנטתם של ישראל. ומכל מקום שנינו בבריתא שאין מללאכי השרת מזכירים את השם אלא אחר ג' תיבות וזה שלא לדברי רב חננאל שמאמר שמלאכי השרת מזכירים את השם גם אחר תיבת אותה.**

מקשה הגמורה; **ואָהִיאָ בָּרוּךְ** – והרי בפסוק (יחזקאל ג' י) בָּרוּךְ בָּבוֹד¹⁰⁹
ד' ממקומו' שאמורים המלכים, נאמר תיבת ה' אחר שתי תיבות
לא אחר שלש.¹¹⁰

כתב (רות ג ב) 'תגנֵה הוּא תְרֵה אֶת גָּדוֹן הַשְׁעִירִים הַלְּילָה וּגוֹ' וייחי בשבכבו' וגו'. נעמי אמרה לרotta לבי אל בועז אל הגורן אחר שיגמור לזרות את השעררים, שהרי והוא לא יושב אל ביתו לשכב, מושם שנגנאי הוא לתלמיד חכם לצאת יהודרי בלילה וישאר ללילה בגורן.

רבי אבהו אמר מהכא, כתיב בפרשת העקרה (בראשית כב י' עי' שיבט אברם בפרק ו' יתבהש את זוג', ומפרק שהשכבים בבורק ולא קודם שיאיר היום, משמע שאין להלמיד חכם לצאת בלילה.

ורבנן אמר מהכא, כתיב בדברי יעקב לישוף בראשית ל' ט' לך נא ראה את שלום אהוך ואת שלוום זוג' וככלומר שלוחו לראות [לשאול לבודוק] בשלום אחוי, אך מלשון הכתוב ר'אה' יש לדرك של'allolo אלא בעעה שאפשר לראות והינוי בית.

רב אמר מהכא, כתוב אחר אותו הלילה שנאבק עיקב במלאך
בראשית לב' ו'וירוח לו השם', ואמר רבי עקיבא, שאלאוי את רנו
גמליאל ואת רבי הושע באילין - שוק הבשר' של אימאמים - שם
מקומו בשעה שהלכינו שם ליהקה ביהקה למשתה בנו של רנו
גמליאל, בתייב (שם) ו'וירוח לו השם', ריש להקשות, ובו שפטש לו
לבך ורחה והלא לכל העולים ורחה, אלא אמר רבי ינחתה, שפטש
הבא (ששקעה) בעבורו קודם זמנה בבית אל ורחה בעבורו קודם
זמנה בפנואל, וזהבן שקעה בעבורו, דרבנן (בראשית כח) ו'יאא עיקב
מבאר שבע וילך חרנה, וכולומר שכבר הגע לעחרן, ובוגב מיד אחר
כן (שם כח א) ו'ינפצע במקום, והיינו בבית אל, הכיצד, והרי היוצא
מבאר שבע עbor בבית אל קודם שייגע לחורן, אלא בר היה אותו
מעשה, כי מפני - כשהשאנו לחורן אחר שייא מאבר שבע, אמר בלבו
אפשר שערתו על מקום שחתרתלו בו אבוטי - היינו בית אל
שההפללו בו אברדים ינחתה, ואני לא התפללתי, בך יהיב דעתיה
למייתיך - בשעה שנתן דעתו לחזור להתפלל, קפאה ליה ארעה -
כלוי - אחר שהתפלל בשי למייתיך - רצעה לשוב לחורן, בך
ברוך הוא, צדיק זה בא בורית מלוני יופטר בלא לינגה, מיד בא
(ששקעה) השם, כמו שנאמר (שם) ו'ינפצע במקום וילן שם כי בא
השם',ಲמה החזיר הכתוב ליתן טעם לリンתו שם כי בא המשם,
אלא ללמד שקעה עבورو נשמש קודם זמנה, ומ مكان יש להוכיח
שאן לתלמיד חכם לצאת יודוי בלילה, שאם לא כן כיצד עכבר
הקרוש ברוך הוא בשקיעת השם, והלא יכול היה להמשיך בדורכו
בלילה, אלא שאין לתלמיד חכם ללכט לברו בלילה.

36 הגמרא מושיכה לפרש את הפסוקים שנאמרו בתורה לגבי לינת
37 יעקב בתייב, בייעקב כאשר שכב לילון (שם) ז'ייח מאבני הפקום/
38 משמע שהחיה כמה אברים תחת ראשו, ובתייב שקס משנתבו בבורק
39 (שם ח' ז'ייח את האבן), משמעו שלא היה אלא ابن אחת.
40 הכיזר אמר רבי יצחק, מלמד שנותקbezו כל אותן אבנים למקום
41 אחת, וכל אחת ואחת אומרת עלי יונית צדיק זה הראשון. תנא,
42 ורבינו ורבינו באחד כל בארכותיו ישנו אבן אבן

ב-ב' – נב' ע"ב נא – נ	– נ-ז אגדות מעשן אבן אזהר
43	ת Kirby, שם כח ב' י'יחלים והנה סלט מצב ארצתה, תנא, בפה היה
44	ר'חכון של הסולם שראה יעקב, שמונת אלף פרסאות דכתיב (שם)
45	'הנה מלאכי אליהם עולים ווורדים בו', ומיעוט רבים, ממשמע
46	שהיו עליים שניים ווורדים שניים, וכי פ"ע בחרי הדר – ובשנפנו
47	באמצע הדרך, היו אלה ארבעה מלאכים לרוחב הטולם, וכותב ביה
48	במלאך – בתייאור תומנת המלאך (וישראל) 'וניגוית בתריש' – גופו
49	גדל במדת ים ששמו תריש, זגמיין – וקובלו הכרמים, ותריש הדרי
50	אלף פרסי הוו – ים תריש שני אלף פרסאות רוחבו, ואם תכפל
51	בארכובע, נמצא רוחב הטולם שמונת אלפיים פרסאות.

הנא, עליון ומטבלין בדיזקנו של מעלה – המלאכים שהיו עלולים בסולם היו עלים ומסתכלים בדיזקנו של יעקב שהיתה ראיית דמותו בפרוץ אודם שבארבעה יות המרכובה, וויראן למטה ומטבלין בדיזקנו של מטה – היה מסתכלים במראה דמותו שבארץ, בעו **לכובניה –** והיו רצים לפגוע בו מוחמת קנאה, מיד שמר עליו הקדוש